

SANCTI GREGORII EPISCOPI

AD FRATREM SUUM PETRUM PRESBYTERUM,

DE IMAGINE, ID EST DE HOMINIS CONDITIONE, QUAE A FRATRE EORUM SANCTO BASILII EPISCOPO IN HEXAEMERON SUNT OMISSA.

Si pecuniarum pretiis eos oporteret honorare qui virtutibus eminent, parvus utique, sicut Salomon ait (*Prov. post. v. 40 apud LXX*), totus mundus divitiarum videretur, qui tuis possit adaequari virtutibus. Sed quia multo gratia melior quam divitiarum opulentia quae tuae venerationi debetur, existit, exigit autem et sanctum Pascha charitatis munificentiam consuetam; offerimus excellenti prudentiae tuae munus, o homo Dei, parvum quidem, quanquam dignum videatur tibi deferri, sed nostris impar viribus non habetur. Hoc autem munus sermo est, veluti vestimentum pauperrimum, ex inopi nostra intelligentia non sine labore contextum: sermonis vero materia forsitan audacior plurimis esse videbitur, verumtamen haud absurda vel indecens aestimatur. Solus quidem digne creaturam Dei consideravit, qui secundum Deum creatus est. Et vere ad imaginem Dei conditus formatusque Basilii, communis pater noster atque praceptor, qui sublimum creaturae totius ornatum multis intelligibilem sua contemplatione perfecit, et in vera Dei sapientia formatum mundum his qui per ejus prudentiam huic aptantur inspectioni, notissimum esse constituit. Nos autem quamvis admirari de eo, ut d.ignum est, minime valeamus; tamen ea quae desunt his quae ab hoc magistro perspecta sunt, adjicienda credimus, nullatenus occasione praesenti laboris ejus attenuantes industriam (nec enim fas subline ejus eloquium nostris obumbrari sermonibus); sed ne ea quae videtur magistro deesse gloria, discipulis imputetur. Nam cum Hexaemero ejus de conditione hominis expositio desit, si nullus auditorum illius aliquod afferret studium, quo minus id quod desiderabatur impleret, adversus magnam gloriam ejus vituperationi forsitan praestaretur occasio, veluti qui neglexerit ad habitum quemdam perspicacis intelligentiae suorum discipulorum mentes imbuere. Nunc ergo juxta vires nostras id, quod minus deest, exponere aggressi, si quid tale reperitur in nostris quod ejus doctrinae non sit indi-

gnum, id ad magistrum jure referatur; si vero magis scientiam contemplationis ejus nostra non assequatur oratio; ille quidem praeter accusationem manet qua putatur effectum exterioris eventus noluisse insinuare discipulis, notam causationis effugie. Nos autem apud eos qui vituperationibus stude consequenter erimus obnoxii, veluti qui parvi cordis nostri tanti magistri sapientiam capere nequeamus. Est autem non parva ad contemplationem proposita nobis intentio, nec alicui eorum miraculorum, quae in mundo sunt, postponenda; fortassis tem et praerenda est omnibus, quae notitiae nos subjecta sunt. Nihil enim eorum quae videntur, vile est Deo, sicut est humana conditio: ita tamen benignis auditoribus de his quae dicturi sumus beneficia nobis in praesenti potenda sit, si sermo nobis inferior quam rei dignitas exposcit appareat. Optere autem existimo nihil eorum quae circa honorem prius effecta creduntur, et quae compleda sperantur in posterum, quaeque nunc in praesenti conuntur, indiscussum prorsus omittere, ne minor missionem nostram haec expositio forsitan arguatur homine in contemplatione proposito praetermitti: aliquid eorum quae ad causam pertinere monstratur. Sed et quae videntur erga eum accidisse contraria, et cur non illa quae ab initio facta sunt, in natura reperiantur, per quamdam consecutionem necessariam, quae tam Scripturarum auctoritate quae rationis excogitatione collecta est, decentius exantur: ita ut sibi consonet universa materia, et ordo ac series quae putatur adversa, ad unum terminum eundemque conveniat, sic divina operaeque tute spem contra spem et facultatem nobis ex cultate praestante. Manifestationis autem gratia et munus fore credidi praesentem sermonem tibi et tuis explicare, quo possis in brevi totius operis effectum per singula ceptorum nostrorum argum cognoscere.

D. GREGORII NYSSENI

DE CREATIONE HOMINIS LIBER,

SUPPLEMENTUM HEXAEMERON BASILII MAGNI FRATRIS,

INTERPRETE DIONYSIO ROMANO EXIGUO.

CAPUT PRIMUM.

Articularis quaedam ratiocinatio de mundo, naturalisque disputatio et clarior expositio de his quae prius in hominis formatione pacta monstrantur.

Illic liber, ait Scriptura, generationis caeli et terrae

quando perfecta sunt omnia quae videntur, et ad primum situm singula discreta cesserunt, quando lubile hoc corpus caeli cuncta constituit, me vero locum totius creaturae gravia corpora et sum vergentia sortita sunt, terra scilicet atque